

איגרת התעוררות שיוחסה לרעק"א בטעות

בספר „אגרות סופרים" ¹ ח"א איגרת א' הודפסה איגרת התעוררות מרבי עקיבא איגר זצ"ל, איגרת התעוררות היא ע"ס הא—ב ומתחילה כ„אתה בן אדם צדה הכינה לך" ובה תאור וקינה על חייו וקיצו של בן האדם. איגרת התעוררות זו נדפסה בספרים רבים, ובכמה מהדורות, ותמיד יוחסה למרן הרעק"א.

שניים מחשובי כותבי הביאוגרפיה של רבי עקיבא איגר מפסקים אם אכן רבי עקיבא איגר כתב את האיגרת. הרב וורשנר בביאוגרפיה שלו בגרמנית ² כותב: „אם הגרעק"א באמת חיבר אותה — הריני משאיר בלי הכרעה". ר' שאול בלום בספרו „חיי הגאון רבנו עקיבא איגר" ³ כותב: בפנקסה של החברא קדישא בפרידלאנד רשומה קינה אחת, המזעזעת את הלב, בתארה את חיי אנוש וקצו. היא נאמרת עד היום במקרי מות ר"ל, מיחסים קינה זו לרעק"א: „בחינה מיוחסת לר' עקיבא איגר מאנשי החברה בק"ק פרידלאנד" — כאן מעתיק את כל לשון הקינה — ובהערה 125 מוסיף: מלבד פנקס החברה, אין מקור אחר להוכיח שרעק"א היה מחברה, גם תכנה וסגנונה מעוררים ספק, אם שלו הם. יכול להיות שבכוונה ייחסו אותה אליו כדי לתת לה בזה חווק וערך תפלה.

בירחון „מעין התורה" — בטאון ארגון תלמידי ישיבת פרשבורג ⁴ גליון שבט תשל"ו מביא א. ברלזון מספר „קורות בתינו" ⁵ העתק מפנקס הח"ק של שטאמפי אשר נכתב ע"י רבי אברהם ב"ר משה הינדלס ז"ל בשנת תקפ"ה, ובראש הפנקס איגרת קינה — התעוררות זו ככתבה וכלשונה, ובתוספת כמה בתים בסוף הקינה, אשר ראשי התיבות שלהם הוא שמו של כיתב הפנקס הנ"ל. כך שיש לפקפק ביותר — כותב א. ברלזון — אם מעטו של רעק"א הוא ונתגלגל עוד בחיי הרעק"א מפרידלאנד לשטאמפי, ואולי ההיפך הוא הנכון ששטאמפי מקור הקינה ובהעתקת פרידלאנד הושמט הקטע האחרון גרמו שמו של הסופר משטאמפי.

ואכן צדקו אף צדקו המפקקים, ואיגרת התעוררות זו לא נכתבה ע"י רעק"א, אין מקורה בשטאמפי ואף לא בפרידלאנד. היא נכתבה ע"י „הרב המפורסם הדרשן הגדול מוהר"ר שלמה אב"ד זיחלין בן לאותו צדיק ה"ה הרב המפורסם מוהר"ר אברהם אבריל זצ"ל מקהילה קדושה ליסא" ⁶, ונדפסה בליקוטים אשר בספרו „בנין שלמה" חלק ראשון ⁷. המחבר, גאון צדיק ודרשן נודע בתקופתו, מבני ליסא היה וספרו זה ראה אור בשקלאוו שנת תקמ"ו, באותה עת בה שהה רעק"א בבית חותנו ר' איציק מרגלית בליסא ⁸, סביר איפוא שהספר „בנין שלמה" הגיע לרעק"א, ואיגרת קודש זו שבתה את לבו הטהור ורגיל היה לקרוא בה ולשנותה, ועם עבור השנים יוחסה אליו — אף ע"י צאצאיו — בטעות.

1 לרבי שלמה סופר זצ"ל בן ה„כתב סופר". Jahrbuch II 1904—5665 [תרס"ה] 68 עמ' 2

3 פוזנה תרצ"ה עמוד 44—45.

4 ירחון תורני זה הופיע בין השנים תשל"ג—תשל"ו בעריכת הרב משה אלכסנדר ז. קינסטליכער שליט"א, ובמ"ח קובציו חומר חשוב, יש להצטער שמעין זה פסק לפכות מימיו הזכים והמרוצים.

5 על קהילת שטאמפי ורבניה, שטאמפי תרע"ח.

6 מלשון הכתוב בשער ה„בנין שלמה". 7 שקלאוו תקמ"ו.

8 רעק"א היה בבית חותנו בליסא משנת תקמ"א עד שנת תקנ"א, אז נבחר כרבה של פרידלאנד.